

ZONNEWHEELDE.

FOCUS.

D. BLANK.
UTRECHT.

(Naar een pigmogravure.)

Statiecamera 13-18 Orthoscoop F : 8, diafr. 22. Plaat Wellington, October 8½ u. 3 maal filter, 2½ sec.

ONS MATGLAS.

OCHTENDSCHEMERING.

In deze dagen van midzomer krijgen we een denkbeeld van de vervulling van het woord des Zieners van Patmos: Geen nacht zal meer zijn. Sluiten we tegen 11 uur onze gordijnen, dan is het daglicht nog nauwelijks verdwenen en zelfs te middernacht kleurt nog een zacht lichtwaas den noorderhorizon, om tegen 2 uur in 't oosten weer aan te sterken. Omstreeks 4 uur is de zon weer boven de kim en hebben de vogels hun schoonste lied reeds gezongen.

Is de avondstond schoon, nóg heerlijker is de vroege ochtend en vóór zonsopgang zijn de effecten van atmosfeer en licht, wondermooi. Geven deze

dagen van gloedhitte, woestijndroogte en koperen hemel dan ook weinig gelegenheid tot het maken van stemmingsvolle foto's, een nanacht in een bosch- of duinstreek zal den ijverigen werker ruimschoots beloonen voor een eenigszins verschoven nachtrust. Men denke er aan dat omstreeks St. Jan (21 Juni) de ochtenden het mooist zijn, terwijl na dien datum de morgendauw vaak al te zwaar wordt.

Zijn, op 't oogenblik, na 't verwelken der eerste lentepracht, de bloemen wat schaarsch, de grassen zijn schitterend van schoonheid en we mogen de aandacht onzer vrienden daarop nog wel eens vestigen. Ieder slootkantje biedt materiaal voor vele dagen mooi en prettig werk. De opnamen maakt

men thuis, zoo spoedig mogelijk na het afsnijden. De achtergrond moet effen en rustig zijn en met overleg gekozen worden zoodat de toon en de vorm van het onderwerp daarmee fijn contrasteert.

HET WERK VAN D. BLANK.

Voor de lezers van Focus is D. Blank geen onbekend werker meer. Reeds vaker reproduceerden wij meerdere van de gevoelige stemmingsbeelden van dezen smaakvollen amateur. Dit nummer nu brengt repro's naar een vijftal werken van den Heer Blank, in pigmogravure, welk procede het laatste jaar een geestdriftig beoefenaar vindt in dezen talentvollen werker. Het werk van Blank onderscheidt zich steeds door een persoonlijke noot en men herkent het direct onder ander werk, wat geen geringe kwaliteit is. De keus der onderwerpen verradt een fijn gevoel voor intiem natuurschoon en al geven de repro's, vooral in de lichten niet geheel weer dezelfde kwaliteiten die de maker, door de schoonheid der natuur ontroerd, met behulp van het verf-penseel op het gelatinerelief deed herleven, ze geven toch een indruk van toonwaarden en stemming.

De composities zijn weer uiterst eenvoudig en juist daardoor, krachtig, wat inzonderheid geldt voor „Woudstemming”, waarvan de werking uitsluitend berust op de stemming van statigheid en ernst, bereikt door de herhaling der verticale lijnen, éven geaccentueerd door de sierlijke buiging van den weg.

Hoe uitnemend staan in „Zonneweelde” de groote massa's in verschillende toonen tegen elkaar en hoe goed is de stemming van een mistigen winterdag naverteld in „Stille weg”, waar zich de kale berkenstruiken fijn afteekenen tegen den van damp verzadigten achtergrond, zoo juist in toon gehouden door het blank-zandige boschpaadje, dat echter wel een klein weinig hoog gestemd is.

Ook in „Morgenluister” waardeert men het smaakvol tegen elkaar stellen van goed gevormde partijen, in fijne tinten, welk probleem een der meest belangwekkende is in alle grafische kunsten, terwijl een harmonische oplossing van dit probleem vaak meer genot schenkt dan moeizaam verkregen kleureffecten.

Nog moge er de aandacht op gevestigd worden dat Blank, voor zijne landschappen blijkbaar versmaadt de hulp van het figuur. Kan een figuur vaak helpen, een landschap zonder die hulp staat hooger en Blank toont zich daardoor een bijzonder ernstig werker, die, door specialiseeren op een bepaald gebied, voldoening zoekt voor zijn schoonheidszin. En dat hij met lust en succes voortgaat op den eenmaal gekozen weg, dat bewijzen zijn laatste werken ontwijfelbaar.

EEN NIEUW BAD VOOR KOOLDRIK.

Herhaaldelijk reeds bracht de Engelsche fotopers korte, onduidelijke berichten over een hoogst belangrijke nieuwe uitvinding. Het betrof het vervangen van het chroombad, dat vanaf de uitvinding van dat doel toegepast is voor het gevoelig maken van koolpapier, door een geheel ander medium. Over Amerika komen nu eenige andere bijzonderheden.

De uitvinding is afkomstig uit Denemarken en de gegevens zijn ontleend aan een artikel van Hans Waago in „Danish Amator Fotografen”

van Januari *). De uitvinder is een medicus Dr. Aage A. Meisling, die het procede, op grond van studie gevolgd door proeven, heeft uitgewerkt. De uitvinder is n.l. uitgegaan van het bekende feit, dat het harden van gelatine en andere lijmstoffen onder den invloed van het licht, niet alleen ontstaat bij aanwezigheid van chroomzouten, doch eveneens in tegenwoordigheid van een aantal andere stoffen, waarbij de harding een gevolg is van het vrijkomen van formaline door de inwerking van het licht. De eerste proeven in die richting dateeren reeds van 1908, toen door Meisling aan de Koninklijke Deensche Maatschappij van Wetenschappen de resultaten werden voorgelegd van zijn proeven met koolpapier gesensibiliseerd in oplossingen van aniline-kleurstoffen.

Het procede moet nu geschikt zijn voor de praktijk en is schijnbaar eenvoudig genoeg. In plaats dat het koolpapier als tot heden, gebaad wordt in een oplossing van kaliumbichromaat van 1 tot 5%, wordt nu gebaad in een oplossing van erythrosine, in verdunningen van 1—1000 tot 1—10.000. De gevoeligheid moet niet achterstaan bij chroomsensibilisatie en de resultaten zouden zeer goed zijn. Een der voordeelen moet wezen, dat het met erythrosine gesensibiliseerde papier maanden lang zijn gevoeligheid behoudt. Een nadeel van de nieuwe methode is, dat het papier alleen in eenigszins vochtigen toestand verwerkt kan worden. Wat, voor bepaalde toepassingen, een voordeel zou kunnen zijn.

In het gelukkig bezit van een hoeveelheid der benodigde kleurstof, zijn wij bezig met proeven, waarover wij in een der eerstvolgende nos. hopen te berichten.

LANDSCHAPSTOCHTEN.

Waar het nu ook mooi is, — schrijft ons ook nog de Heer Jacobs, die elders in dit nummer van zijn reiservaringen vertelt — tusschen Scherpenzeel en Leersum. Het is daar een streek, waar veel te maken is en voor bloemenfotografen een waar Eldorado. Het is daar overal particulier terrein, doch aan bordjes „verboden toegang art. 461 etc.” behoeft men zich niet te storen. Hoewel de wegen echt Geldersch zijn d.w.z. mul zand, zijn er toch overal fietspaden, want nagenoeg iedere „inboorling” daar is fietsrijder. Langs de Luntersche Beek, schitterende hoekjes, geliefkoosde plekjes van verschillende Nederlandsche schilders. Bij Schimmel, Hotel de Holevoet, vindt men een uitstekend, alleraardigst en goedkoop verblijf.

Deze wenken zullen we stellig voor onze vakantie in gedachte houden, doch geven ze ook heel gaarne aan onze lezers door. Hooren we eens hoe 't er bevalen is?

AUTOCHROOMPLATEN.

Op onze vraag naar autochroomplaten, zie pag. 112 v. no. kregen wij tot heden alleen bericht van de firma Ivens & Co., meldende dat een belangrijke zending dezer platen onderweg is. Voorhanden waren nog te Nijmegen 3 doosjes der nieuwe „Agfa” kleurenplaten 13 X 18, te Amsterdam 1 doosje dito en te Groningen 1 doosje Autochrome 9 X 12.

*) Kan een der Focuslezers ons misschien aan dit blad helpen? Red.

EXPLORATIEVE FOTOGRAFIE.

De Hoofdredacteur zond mij dezer dagen eene briefkaart door, van een der abonnés die belangstellend vraagt, wat er waar is van de hier en daar vernomen stemmen, als zoude men door middel van de fotografie merken kunnen te voorschijn roepen, welke een dief om begrijpelijke redenen uit paardedekens of andere zaken heeft verwijderd, en als zoude de fotografie kunnen dienen om valsche handteekeningen van echte te onderscheiden.

Hoe vereerend ik het ook vind, dat de Redactie van Focus mij aanzoekt, om dezen vrager te beantwoorden, zoo vrees ik, dat mijn antwoord wellicht niet alleszins bevredigend geacht zal worden. Ik gevoel namelijk ernstig bezwaar, om mij te veel uit te laten over de middelen, waarover de wetenschappelijke recherche beschikt tot het opsporen van misdrijven; het zoude den misdadigers langzamerhand „te gemakkelijk” gemaakt worden, van te voren reeds hunne maatregelen zoodanig te nemen, dat de sporen, welke de fototechniek aan het licht brengt, vernietigd werden en dat mag geenszins in de hand gewerkt worden. Vandaar, dat ik mij bij de beantwoording der gestelde vraag tot eenige algemeenheden zal moeten beperken.

Zooals de titel boven dit artikel het uitdrukt, beoogt deze „tak van dienst” het opsporen van „sporen”, *onzichtbaar* voor het oog, maar daarentegen vaak zéér duidelijk waarneembaar voor het objectief onzer camera, meestal in vereeniging met speciaal voor elk doel uitgekozen platen, sensibilisatoren, lichtfilters en lichtbronnen.

Het is een bekend feit, dat ons oog b.v. niets gewaar wordt van de lijnen, die men met eene oplossing van zwavelzure kinine op een witgekalkten muur heeft geschilderd. Schetste men daarmede eenig spookachtig beeld op een muur en laat men zijne schoonmama erbij „poseeren”, dan zal men bij het ontwikkelen der plaat, de voor het oog onzichtbare tekenlijnen zien opkomen.

Een groot schip veranderde van eige-

naar; de kooper liet het opnieuw schilderen en herdoopte het vaartuig. Toen het gekiekt werd, verscheen op de foto naast den nieuwen naam óók de oude; deze, ofschoon bedekt met een verflaag en daardoor aan het oog onttrokken, had zich toch met de onzichtbare stralen op de plaat afgeteekend. Zoo zijn er méér voorbeelden bekend, waarbij toevalligerwijs de fotografie „ontdekkend” werkte.

Het spreekt vanzelf, dat hij, die belast wordt met het onderzoek van strafbare feiten langs wetenschappelijken weg, gaarne de lichtbeeldkunst benut tot het opzoeken van soortgelijke onzichtbare sporen. Het opzoeken van weggeradeerde zinsneden of handteekeningen uit documenten geschiedt op analoge manier. Hoe dan gewerkt wordt en wáárop de daarbij gevolgde techniek berust... ja, dat deel ik liever niet mede, omdat het bekend maken der methode tengevolge zoude kunnen hebben, dat voortaan gevallen zouden kunnen „kelderen”, waarbij allicht succes te boeken ware, indien ik de wijze van werken verzwijg. Het gaat hiermede als met strategische middelen: ze moeten uitsluitend bekend zijn bij diegenen, die ermede te opereeren hebben!

Hoofdzaak van alle deze methoden is natuurlijk, ervoor te zorgen, dat plaatsoort, de daarop aangebrachte sensibilisator, het lichtfilter en de aard van het licht met de richting, waarin dit op het voorwerp geworpen wordt, *alles* op zoodanige wijze samenwerkt, dat het doel bereikt kan worden. Vaak kosten deze experimenten heel wat tijd en moeite vóór het eindresultaat gereed is! Maar des te streelender gevoel heeft dan ook de speurder, waarbij hij voor den zooveelsten maal beseft hoe onmisbaar het fotografisch oog, zijn objectief met aangehoorigheden voor hem is geworden. Welke onderzoeker is daarvan *niet* doordrongen? Elke tak van wetenschap toch maakt dagelijks van de fotografie gebruik, en talloos zijn de tegenwoordige toepassingen der „exploratieve” fotografie. Ik breng slechts nog even in herinnering, wat deze voor den astronoom beteekent, die zoovele hemellichamen ontdekte... op zijn negatieven!

Amsterdam, Juni 1917.

C. J. VAN LEDDEN HULSEBOSCH.

HET BEOORDEELLEN VAN HET EFFECT VAN GEELFILTERS.

Hebben we in het vorige nummer besproken hoe men met weinig moeite en volkomen zekerheid kan bepalen hoe veel langer men met een bepaald geelfilter moet belichten dan zonder filter, nu willen we nog even praten over het beoordeelen van het kleureffect dat onze filters geven. Ook daarover heerschen in vele kringen minder juiste meeningen.

Natuurlijk wil de ernstige werker zoo juist mogelijk weten, niet alleen hoeveel malen hij met een bepaald filter langer moet belichten, doch ook wil hij doorgronden wát een bepaald filter doet en hoever de kleurcorrectie daarvan gaat.

Het is nog niet zoo lang geleden dat men meende dat, hoe donkerder een geelfilter was, hoe „mooier” ’t resultaat. Nu is mooi een zeer betrekkelijk begrip, maar als daarmee in dit geval bedoeld werd: „hoe juister”, „hoe meer natuurgetrouw”, dan was het totaal *mis*. Een gewone plaat, zonder geelfilter, dat weten we nu, geeft blauw te licht weer en geeft geel te donker. Gebruiken we nu een kleurgevoelige plaat, met een zéér donker filter, dan worden alle blauwe stralen uitgeschakeld en alleen de gele stralen werken op de plaat in. Het gevolg daarvan is dat blauw veel te donker wordt weergegeven en geel, te licht. Niettegenstaande we met een heel ernstig gezicht kleurgevoelige platen en een geelfilter gebruikt hebben, gaat ons resultaat mank aan dezelfde kwaal: *foutieve* kleurweergave. Alleen zit de fout in een andere buurt. ’t Is net als bij een ziek mensch. Hij gebruikt medicijnen voor zijn maag, die daarvan wel beter wordt, doch ’t geneesmiddel verwekt hoofdpijn en de patient blijft ziek.

Het komt dus aan op een filter dat de kleurwerking in juist evenwicht brengt. Op een filter, dat het blauw zóó veel vertraagt, dat het op den afdruk dezelfde toonwaarde heeft als de indruk dien wij daarvan in de natuur kregen. Op een filter, dat bij de juiste mate van blauw-absorptie het geel juist voldoende doorlaat om op de plaat zoo krachtig in te

werken, dat geel op den afdruk ook weer dezelfde toonwaarde krijgt als de indruk dien wij daarvan in de natuur hebben gekregen.

Veel, zeer veel hangt af van de kleur van het filter. Vroeger jaren werden filters geleverd van een bruin-gele kleur. Dat was verkeerd, want dat bruin bevatte veel rood en waar onze gewone kleurgevoelige platen practisch niet gevoelig zijn voor rood, was dat rood in het filter maar ballast. Het vertraagde sterk en gaf een gebrekkig effect. Dank zij de onderzoekingen van eminente Duitsche geleerden, beschikken we nu over uitnemende, zeer zuivere filterkleurstoffen, die bij een minimale vertraging een maximale werking geven — indien die gewenscht is. De kleur van een goed filter voor gewone ortho- en isochromatische platen is niet naar oranje of bruin toe, doch helder geel, met een zweem naar het groene en kan het best vergeleken worden met de kleur van de gele narcis. Het zelf maken van filters is niet onmogelijk. De heer J. E. C. de Man heeft daarover in den vorigen jaargang van *Focus* een uitnemend artikel geschreven, dat den ernstigen werker den weg wijzen zal, als hij dit werk zelf wil ter hand nemen. De gemiddelde werker doet meer practisch aan een vertrouwd adres een paar filters te koopen.

Komt het er nu op aan te onderzoeken wat een stel filters doet, dan kan men als interessante proef thuis een fel-kleurige prent gaan fotografeeren.

Men kiest ook nu weer een dag met gelijkmatig licht, maakt voor alle zekerheid eerst een proefplaatje zonder filter en daarna, een serie opnamen met behulp der filters. waarbij men natuurlijk den belichtingstijd verlengt overeenkomstig de vroeger bepaalde cijfers. In plaats een kleurige prent kan men een proefkaart maken met verschillende kleurtjes van dat glanzende kleurige papier waarmee men vroeger wel boekjes kافتte en dat ook voor kinder-windmolentjes gebruikt werd. Chits-papier was de naam, meenen we.

(Vervolg zie pag. 121).

WOUDSTEMMING.

FOCUS.

D. BLANK.

UTRECHT.

(Naar een pigmogravure).

Statief Camera 13-18. Orthoscope F : 8, diafr. 22. Plaat Victoria, Aug., 9 u., bel. 1½ sec.

MORGENLUISTER.

FOCUS.

D. BLANK.
UTRECHT.

(Naar een pigmogravure.)

Statiefcamera 13—18. Orthoscoop F : 8, diafr. 22. Plaat Verax. Maart, 9 u. 3 maal filter. bel. 4 sec.

STILLE WEG

FOCUS.

D. BLANK.
UTRECHT.

(Naar een pigmogravure).

Statiefcamera 13—18. Orthoscoop F : 8, diafr. 22. Plaat Wellington. 3 maal filter. Dec. 11 u., 6 sec.

WOUDZANG.

FOCUS.

D. BLANK.

UTRECHT.

(Naar een pigmogravure).

Statiefcamera 13-18. Orthoscoop F : 8, diafr. 22. Plaat Sigurd, 3 maal filter, Aug. 7½ u., bel. 1 tot 5 sec.

Men kan verschillende kleuren nemen, doch enkel blauw en enkel geel is feitelijk voldoende en doet men, ter voorkoming van vergissingen, goed, daarop of daarnaast de kleur te schrijven.

Zulk een proef nu is heel aardig als men nog nooit met kleurgevoelige platen en filters heeft gewerkt, om eens goed te voelen hoe *verkeerd* een gewone plaat toch werkt en hoe mooi een uitvinding de kleurgevoelige plaat met filter is.

Zoo'n proefinrichting is ook wel goed om te controleeren wat een z.g. nonfilter plaat, die volgens bewering der fabrieken zonder filter een goede kleurwerking geeft, doet... of niet doet. Dus aanschaffing van zoo iets verdient wel aanbeveling.

Voor onze praktijk heeft echter zoo'n proef op een kleurige prent geen groote waarde, want deze kleuren zijn vrijwel zuivere kleuren, terwijl in de natuur bijna uitsluitend mengkleuren voorkomen. De beste manier voor een praktisch onderzoek van geelfilters is dan ook het maken van eenige stellen opnamen in de natuur, waarbij men de grootste aandacht schenkt aan het bepalen van den primairen belichtingstijd, d. i. den belichtingstijd zonder filter.

Bij de opnamen met filter moet men er dan ook goed op letten dat de platen met de verschillende filters zeer nauwkeurig de belichting ontvangen, evenredig aan de gevonden vertragsfactoren. Dat is het best mogelijk bij eenigszins *lange* belichting, dus bij belichtingen niet in breuken van seconden. Het is daarom goed zóó klein te diafragmeeren, dat men zonder filter juist één seconde kan belichten, zoodat met ieder filter een aantal seconden belicht kan worden, evenredig aan den daarvoor gevonden vertragsfactor.

De resultaten beoordeel men *niet* aan de negatieven, doch aan de zorgvuldig, even diep gemaakte afdrukken. Een verkeerde belichting der plaat kan de juiste beoordeeling onmogelijk maken, want een te kort belichte foto met een vrij licht filter is, voor een beginner op dit terrein, moeilijk te onderscheiden van een juist belichte plaat met een te donker filter. Men stelle zich dus niet tevreden met halve resultaten en neme liever nog eens een stelletje proeven. De kosten worden ruimschoots vergoed door de kwaliteit

der resultaten die men later met zekerheid bereikt.

De groote fout waartegen moet gewaarschuwd worden is: overcorrectie door te donkere filters. Bijna even leelijk en zeker even vals als de witte harde lucht van vroeger, is de tegenwoordig vaak voorkomende over-donkere lucht, met laag op de aarde hangende wolken. De oorzaak daarvan is overcorrectie door een te donker filter. Bij goede kleurgevoelige platen en een filter van de juiste kleur, zal een omstreeks viermaal vertragend filter een natuurgetrouwe kleurwerking in de gelen, blauwen en groenen geven. Natuurlijk staat het den artistiekvoelenden werker vrij naar afwijkende resultaten te streven, maar.... dat is een ander terrein.

A. B.

ERVARING VAN FOCUSLEZERS.

Acetyleenlantaarn voor vergrooting.

(Nader antwoord op de vraag pag. 112 vorig no.)

Of een kartonnen vergrootingslantaarn bestand is tegen de warmte van een acetyleenvlam, zou ik niet durven zeggen. Het eenvoudigst is m. i. het even te beproeven met een provisorisch in elkaar geplakte doos van de beoogde grootte. Bij eenigszins ruime afmetingen met een blikken bovenstuk en de vlam geplaatst in een glas, b.v. een gasgloeilichtglas, dat nog even boven het deksel uitkomt, zal het, dunkt me, wel meevallen.

Ik onderschrijf echter ten volle het reeds door U geopperde bezwaar over de inconstante lichtkracht.

Een rijwiellantaarn in ongewijzigden vorm lijkt me weinig bruikbaar: de lens en de gepolijste reflector zullen waarschijnlijk lichtstrepen geven.

De lantaarn, ontdaan van den brander, *buiten* de vergrootingslantaarn (of wel een „gasfabriek” van eigen constructie), — de brander *in* de vergr. lantaarn, verbonden door een slangetje met tusschenvoeging van een gashoudertje om den druk constant te houden, schijnt ook mij wel de aangewezen oplossing.

Ik vrees evenwel, dat de lichtkracht tegen zal vallen. In de rijwielen- en auto-lantaarns wordt al het licht door de lens en den parabool-reflector tot één bundel samengekneeld en mitsdien sterk geflatteerd. Een vergelijkende proef door middel van een gewoon contactdrukje op gaslichtpapier met een gasgloeilichtbrander en de acetyleenlamp, die men denkt te gebruiken, is echter spoedig genomen: — natuurlijk beiden op denzelfden afstand en beiden ontdaan van reflectors. Ik beschik momenteel niet over een goede acetyleenlamp, zoodat ik het zelf niet beproeven kan.

Ik hoop hiermede aan Uw verzoek te hebben voldaan en teeken, gaarne tot nadere inlichtingen bereid,
W. v. d. VELDEN.

GEÏLLUSTREERDE CRITIEK.

„Het oordeel over nevensgaand kinderportretje is zeer verschillend. De een vindt het leelijk, de ander vindt het mooi. Gaarne zou ik daarom Uw oordeel vernemen." Dit schreef ons de maker van nevensgaand meisjeskopje (A) en ons antwoord was ongeveer als volgt:

Het is verstandig geen al te groote waarde te hechten aan het oordeel onzer naaste verwanten over ons werk en beter scherpe zelfcritiek te oefenen. In dit geval hebben echter beide partijen gelijk, want er zijn mooie en minder goede kwaliteiten in dit portretje.

De goede kwaliteit is wel, dat het afwijkt van het gewone portret, dat gewoonlijk kaarsrecht van voren genomen wordt en meestal de ruimte der plaat op onvoldoende wijze vult.

De profielstand is, voor dit fijne kindje, bijzonder goed en de maker heeft blijkbaar de goede vormen van het kopje juist gevoeld. Bij de beoordeeling der stand is het echter aan zijn aandacht ontsnapt, dat de lens, ook ongewenschte details, die ons oog nauwelijks opmerkt, met onbarmhartige getrouwheid weergeeft. Zulke lichte, dunne haarlokken ziet men zoo gauw over 't hoofd, doch hoe ernstig storen ze hier en bederven de goede kwaliteiten!

Als U een bromide-drukje maakt — schreven we verder — en daarop met potlood of verf en penseel die springende haren wat onderdrukt, zult U zien

tamelijk storend voelbaar geworden, maar dat neemt niet weg, dat de bedoeling duidelijk genoeg is en het effect zeer goed te beoordeelen. Vooral de vorm van het profieltje komt nu goed tot zijn recht, doch

B.

J. B. M. v. V. te Amsterdam.

ook elders is, door een weinig retouche, heel wat gewonnen.

Jammer nog dat het haarlint voor de opname niet afgelegd is. Zulke versiersels „staan snoezig" meenen de moeders vaak, doch menig aardig kinderportret wordt door zoo'n brutaal, opdringerig lint ontsierd.

A.

J. B. M. v. V. te Amsterdam.

hoe nobel de vormen uitkomen en hoeveel beter het geheel wordt.

Afdruk B is daarvan ongetwijfeld een sprekend bewijs. Helaas is de retouche, die op de foto zelfs nauwelijks zichtbaar was, door het reproduceeren

Contouren.

Het eerste en voornaamste in de schilderkunst zijn de contouren. Zijn deze goed, dan volgt al het overige van zelfs.

Deze stelling van Delacroix bevat een groote les voor kunstfotografen. Wat maakt men zich druk over onbeduidende dingen als een weinig onder- of overbelichting, over scherp of onscherp, over kleur! Aan de contouren, de omtrekken der groote partijen wordt bijna nooit aandacht geschonken, vooral in ons land.

Contrast der lijnen.

Hoe vaak is 't hier niet gezegd en geschreven en hoe zelden is 't verstaan, dat de lijnen een taal spreken. Delacroix zegt: Het contrast der lijnen is het voornaamste bij het teekenen. Een lijn alleen heeft geen beteekenis. Er moet een tweede bijkomen om haar beteekenis te geven.

MOOIE TOCHTEN VOOR LANDSCHAPFOTOGRAFIE.

Nog eens: De Alblasserwaard.

Zeer Geachte Heer Boer.

Uit „Focus” zag ik, dat de heer Vermeulen vlugger zijn belofte is nagekomen dan ik en dat hij het tochtje, dat ik hem had opgegeven reeds gedeeltelijk beschreven heeft. Daar ik nu reeds zoo dikwijls in de Alblasserwaard geweest ben (want het is zooals de heer V. schrijft, men moet daar dikwijls heen gaan om het vele schoone te kunnen verwerken) zullen eenige nadere aanwijzingen echter niet ondienstig zijn. In de eerste plaats doet men beter om in plaats van de „Lekboot” naar Elshout, de „Fop-Smit”boot naar Alblasserdam te nemen, want de weg Elshout, Kinderdijk, Alblasserdam biedt weinig afwisseling, enkele punten, waar men een vrij uitzicht op „de Noord” heeft, uitgesloten. Men blijft bijna steeds tusschen de huizen.

Van de aanlegplaats van de „Fopboot” komend, heeft men nog circa vijf minuten in de richting van Alblasserdam te fietsen en het is dan aan te raden aanvankelijk den rechterkant van de Alblas te houden. Neemt men den linkerkant, dan maakt men een niet geringen omweg, zooals de kaart duidelijk aangeeft, terwijl daar ook minder te fotografeeren valt. Tot Molenaarsgraaf heeft de heer V. het tochtje reeds beschreven. Echter is het ten eerste aan te bevelen van Molenaarsgraaf over Ottoland en Goudriaan naar Noordeloos te fietsen. Het landschap wordt daar nog intiemer, terwijl de aardige oude plaatsjes Ottoland en Goudriaan verschillende aantrekkelijke onderwerpen bieden. Van Goudriaan volgt men nog een eindje water (de weg blijft steeds flink begroeid) dan buigt de weg rechts af naar Noordeloos, waar men bij het alleraardigste riviertje „de Giessen” komt. Noordeloos is eveneens een schilderachtig plaatsje en aan te bevelen is, alvorens de Giessen tot Giessendam te volgen, eerst een eindje in de richting van Meerkerk te rijden. De Giessen kronkelt erg, langs de kanten staan evenals langs de „Alblas” hoofdzakelijk ongeknotte wilgen, terwijl ouderwetsche boerderijen, hoogbruggetjes en vlondertjes tot de stoffeering van het landschap behooren. Maakt men het tochtje des Zaterdags, dan zijn daar ook verschillende genre-beeldjes te maken van vrouwen die aan het water kunnen en emmers schuren. Terug gekeerd naar Noordeloos volgt men de Giessen (eerst links tot even voor Over Slingeland, dan rechts) naar Giessendam. Het landschap langs de Giessen is zoo mogelijk nog aantrekkelijker dan langs de Alblas. Rietkragen en inhammen geven mooie kijkjes te zien. Van Giessendam kan men langs de dijk tot Sliedrecht middenveer rijden om daar vandaan weer met de „Fopboot” naar Rotterdam terug te keeren. De geheele afstand van Alblasserdam over Oud-Alblas, Bleskensgraaf, Molenaarsgraaf, Ottoland, Goudriaan, Noordeloos, Giessendam, Sliedrecht is circa 38 K.M.

Wil men den tocht groter maken, dan voeren aardige wegen van Noordeloos over Meerkerk, Leerbroek, Hoog Eind, Schoonrewoerd, langs den

Rietveldschen weg door het Culenborgsche veld naar Culenborg. Vooral het gedeelte bij den Diefdijk voorbij Schoonrewoerd, biedt mooie onderwerpen voor de camera, vooral als de appelboomen bloeien, de scheerling en andere bloemen afwisseling in het gras brengen. Hoe oogenschijnlijk open en kaal het Culenborgsche veld er uitziet, toch vindt men ook langs den Rietveldschen weg nog verschillende onderwerpen, die het nemen van die route loonend maken. Van Culenborg kan men met de Gierpont de overzijde van „de Lek” bereiken om langs de Schalkwijksche wetting over Schalkwijk en Houten, Utrecht tot eindstation te kiezen. De afstand van Noordeloos langs de hierboven aangegeven route naar Utrecht is circa 45 K.M. te beginnen bij Alblasserdam, als aangegeven, circa 70 K.M. Mooie landschappen vindt men ook langs de „Nijendijk” (die geen dijk is) naar Cothen, terwijl men van daar in het mooie landschap van Langbroek (langs de Langbroeksche wetting) komt. Bij Driebergen kan men dan den trein bereiken.

Na vriendel. groeten,

F. A. JACOBS.

(De heer J. zond ons een stelletje foto's op dezen tocht gemaakt, die ons zeer doen verlangen daar ook eens te kunnen werken. Het is er inderdaad prachtig! Red.)

CORRESPONDENTIE.

Vacantie Watertocht. Is er onder de lezers van Focus wellicht een familie of gezelschapje die binnenkort een tocht in een woonschip of flinke boot gaat maken en tevens fotografeeren? De redacteur van Focus zou gaarne een korte vacantie op die wijze besteden en zoekt — voor eigen rekening — aansluiting.

A. B.

Nieuwe abonné's die wellicht, door het ontvangen van proefnummers in het bezit mochten zijn van dubbele exemplaren van *dezen* jaargang, zullen ons een grooten dienst bewijzen door die terug te zenden. Het port bedraagt, ongerekend het gewicht, 1 ct. per nummer.

Van vorigen jaargang, zoeken wij nog steeds de no's 2, 11, 20 en 21. Wie helpt ons daaraan?

Jaargang I. Wij zoeken complete jaargangen I van Focus, losse ex. of gebonden.

Adm. F.

Groote lenzen. Wij vestigen gaarne de aandacht op de advertentie waarin lichtsterke anastigmaten met lang brandpunt worden gevraagd. Het doel is ons bekend en de redactie treedt gaarne belangeloos, bemiddelend op.

DUBBEL-ANASTIGMAAT EURYPLAN F: 4.5

Symmetrische Constructie (Beeldboek ca. 80%).

**Universeel-Anastigmaat voor aller
vlugste Momentopnamen, Portretten
en Groepen in het Atelier, voor
Landschappen en Kleurenfotografie.**

Voortreffelijke scherpte en effening van
beeldveld. - Objectief helften
prachtig bruikbaar.

KATALOGUS No. 13 KOSTELOOS.

SCHULZE & BILLERBECK, optische Anstalt, Görlitz.

Vertegenwoordiger voor Nederland: **SCHAAP & Co. (W. H. BRANDSMA),**
Amsterdam, Spul 8.

FOTOBEOURS. Voor onze abonné's stellen wij de gelegenheid open, 2e hands foto-artikelen te koop te bieden of te vragen tegen inzending van 35 cents in postzegels voor hoogstens 4 regels.

Inzenders worden verzocht na te gaan of hun advertenties de ruimte van 4 regels niet overschrijden. Voor iedere ruimte van 4 regels of minder is 35 ct. verschuldigd. Opgaven die niet van het bedrag vergezeld gaan kunnen niet worden geplaatst.

GEVRAAGD: Inschuivend koperen statief met of zonder balhoofd, geschikt voor klappcamera. Aanb. m. prijsopg. J. A. ARENDSSEN HEIN, Emmalaan 17, Utrecht.

GEVRAAGD: Een kijker stereoscope, voor transparantplaatjes (diapositieven) formaat Verascope 4.5×10.7 (2e hands). Aanbiedingen met prijsopgave: Fransche straat 30, Nijmegen.

GEVRAAGD: Chloorgoud en Kaliumplatin-chlozuur, van ieder een gram of meer. Ook oplossing in gedistilleerd water wordt gekocht. Br. met prijs no. 198 bureau Focus.

AANGEBODEN: Ernemann Heag I Klappcamera 6×9 , met goede aplanat en centraalsluis van $1/25$ — $1/100$ sec., 3 metaal chassis, in etui. Geheel nieuw f 30.— voor f 20.—, Br. No. 199, Bureau Focus.

AANGEBODEN: Nette Stereocamera, 9×18 met 2 Ernemann anast. F: 6.8, 9 metaal chassis en tasch, voor f 100.—, Bevr. adr. H. HAIGHTON, Ind. Hand. Comp., Damrak 14—16, Amsterdam.

Van Focus jaargang II (1915) zijn nog enkele complete stellen verkrijgbaar. In losse nos. f 3.50, ingenaaid f 4.—, gebonden f 5.50. Franco tegen p.w. aan Adm. Focus Bloemendaal.

GEVRAAGD: Camera 13×18 met of zonder prima anastigmaat, statief, tasch enz. Brieven No. 201, Bureau Focus, Bloemendaal.

AANGEBODEN: 1 Stereotoestel: Stereolette 4.5×10.7 met 3 chassis en filmpackcassette, alles geheel nieuw en zeer weinig gebruikt. Adres: ALEX BECKERS, Roermond.

AANGEBODEN: 1 Stereocamera 8.3×17 , met 1 dubbelchassis, gebruikt, doch in zeer goeden staat. Adres: ALEX BECKERS, Roermond.

AANGEBODEN: 1 Filmcamera 6×9 , Auto-graphic Vouwbare Brownie No. 2, geheel nieuw, nog niet gebruikt. Adres: ALEX BECKERS, Roermond.

TE KOOP GEVRAAGD:

Een of meer lichtsterke Anastigmaten van eerste klas merken, met langen brandpuntafstand, ca. 36 c.M. Aanbiedingen met omschrijving van ouderdom, lichtsterkte, brandpuntafstand en prijs, No. 202, Bureau Focus, Bloemendaal.

WENKEN UIT DE PRAKTIJK.

Het bewaren van gevulde chassis.

Het zal wel niet noodig zijn, er hier nog eens op te wijzen, dat het, bij gebruik der bekende metalen chassis, niet raadzaam is de schuif langen tijd daarin te laten zitten. De rechtop staande haartjes van het fluweel, welke het binnendringen van elk s'raaltje licht moeten verhinderen, gaan allengs plat liggen als een roggeveld na zwaren hagelslag en van een volkomen lichtafsluiting is alsdan geen sprake meer. Het inplakken van een nieuw strookje fluweel kan het euvel wel weer herstellen, maar ieder amateur zal het stellig verkieselijker vinden, het kwaad te voorkomen. Zulks nu kan geschieden door iederen keer de ongebruikte plaat uit het chassis te nemen en dit laatste zonder schuif weg te bergen, of wel door het gevulde chassis — eveneens zonder schuif — lichtdicht in een doos te bewaren. Het is duidelijk, dat deze laatste manier heel wat eenvoudiger en minder tijdrovend is. Heeft men steeds een gevulde chassis gereed liggen en moet er een opname ge-

maakt worden, dan is men in een minimum van tijd klaar: even in de donkere kamer, de schuif in het chassis gedaan en het zaakje is in orde. De lichtdichte doos, die we voor ons doel noodig hebben, is zoo eenvoudig van samenstelling, dat zelfs lady Tosca dezen keer wel geen reden tot klagen zal hebben over een te lastig knutselwerkje. De geheele inrichting bestaat uit drie over elkaar schuivende blikken doozen. Voor 9×12 metaalchassis is een 1-ponds Rona-cacaobus prachtig bruikbaar; wat aan hoogte te veel is, wordt afgeknipt. Hier over heen komt een tweede bus — een weinigje grooter — en ten slotte daarover een derde bus met deksel, als no. 1. Voor de twee grootsten nam ik een paar sacharine-blikken, die prachtig in elkaar passen en die bij een of ander handelaar of drogist wel te krijgen zijn. Het zaakje wordt het best staande bewaard, dan heeft het fluweel der chassis absoluut niets te lijden.

BOB.

RAAD EN DAAD.

(Keus uit ontvangen vragen die door de redactie van Focus omgaand schriftelijk beantwoord worden. Briefkaarten franco. Voor meer uitvoerige onderwerpen briefport bijvoegen).

TROEBEL FIXEERBAD.

VAN ZOLDER TOT ATELIER.

Onlangs heb ik een zuurfixeerbad gemaakt van natrium-sulfiet, zwavelzuur en hypo, zooals in Focus aangegeven is. De oplossing was prachtig helder, na een paar dagen was ze echter geel en is nu donkerbruin. Kan dat kwaad, b.v. aan de sterkte of duurzaamheid van het bad, of aan de platen en papieren, die erin komen? En weet U ook waardoor het zoo geworden is en of het te voorkomen is (bij het event. aanmaken van een nieuw bad), aangezien het toch prettiger is met heldere vloeistof te werken.

F. H. H. te Wageningen.

Het is een raadselachtig geval. Wordt het zaakje verkeerd gemengd, b.v. het zwavelzuur bij de hypo, dan slaat onmiddellijk de boel geel neer. Hoe het mogelijk is dat het bad eerst helder geweest zijnde, daarna geel is geworden en eindelijk bruin, kunnen we niet verklaren. Den laatsten tijd gebruiken we als fixeerbad water 1000, hypo 200, kalium meta-bisulfiet 10 gr. Dat geeft geen aanleiding tot mislukking door verkeerde menging, werkt goed en blijft ook mooi helder.

Hoe kan ik het best een zolder benutten voor atelier, waar maar aan één kant glazen dakpannen zijn.

E. J. B. Amsterdam.

Zonder de inrichting te zien is het moeilijk veel te zeggen. Is de hoeveelheid invallend licht voldoende en die is natuurlijk afhankelijk van de grootte van het venster, dan is er geen enkele reden waarom de zolder niet bruikbaar zou zijn. Voor het maken van een portret, vooral voor borstbeelden, is een bescheiden ruimte vaak voldoende. Gaa' het om heele figuren en grotere groepen, dan worden de eischen veel hoger. Een punt van niet geringe beteekenis zijn de wanden van het vertrek waarin men wil werken. Is de zolder groot, met donkere hoeken, dan zal de verlichting waarschijnlijk te hard zijn, doch veel is dan nog goed te maken door gebruik van reflecterende schermen die men zou kunnen maken van panlatten met dunne stofbespanning, waardoor men een hoekje van zoo'n zolder tot atelier zou kunnen inrichten. Is het venster op het Zuiden, dan zal bij helder zomerweer het grootste deel van den dag het licht weinig geschikt zijn. Is het op het Noorden, dan kan

men den geheelen dag zeker zijn van goede belichting, die natuurlijk tot op zekere hoogte afhankelijk is van de genoemde omstandigheden.

PORTRETOPNAMEN MET KLAPCAMERA. VERSCHUIFBARE LENSPLANK. GROENSLUITER.

a). Kan ik voor mijn klapcamera met enkelvoudige uittrekb. balg aplanat f 7.7 brandpuntsafstand 15 c.M. een verlengstuk maken zooals op bladz. 255 staat beschreven voor buste portretten?

b). Het voorstuk met lens is hoog en laag verstelbaar. Welk nut heeft, en waarvoor dient dat?

c). Onlangs heb ik een opname op een Wellingtonplaat bij gaslicht gemaakt en in zeer sterk verdunnen ontwikkelaar vrij lang ontwikkeld. Nu heeft de plaat, hoewel mooi doortekend, echter een geel-groene kleur, dat in doorzicht gezien paars-rose is. Wat kan de reden hiervan zijn en hoe kan men dit voorkomen?

J. P. te Amsterdam.

a). Natuurlijk kunt u op uw klapcamera zulk een verlengstuk maken.

b). De verschuifbaarheid van het voorstuk heeft ten doel minder voorgrond te krijgen, zonder het toestel achterover te brengen, wat soms schadelijk is.

c). Wat de geelgroene kleur bij uw kunstlicht-opname betreft, is dit z.g. dischroïtische sluier die door verschillende oorzaken kan ontstaan, doch meestal door een spoortje fixeerbader in den ontwikkelaar. Ook kan het een fout in de emulsie wezen. De fout is te verwijderen door baden in een zeer verdunde oplossing van kalium-permangaat met een druppel zwavelzuur, doch tevens verzwakt de plaat hier iets van en als de fout bij het afdrukken niet hindert, doet u er beter niets aan.

WERKING DIAFRAGMA.

a) Zoudt U zoo goed willen zijn mij over de werking van het diafragma wat nader in te lichten? Wat ik daarover vind in de boekjes in mijn bezit, maakt mij de zaak niet erg duidelijk. Ik neem daarom maar een niet te groot diafragma, doch dat heeft natuurlijk zijn bezwaren als er vlug gewerkt moet worden.

b) Krijg ik ook een scherp beeld van een persoon die voor de lens geplaatst is, nadat ik op mijn matglas scherp had ingesteld, de persoon een stapje achteruit laat gaan, tamelijk klein diafragmeer en dan belicht?

H. H. S., St. Anna Parochie.

a) Binnenkort zal „Vriend Jan” in zijn brieven aan den beginner ook het diafragma behandelen.

Uw methode om klein te diafragmeeren is veilig, doch kost natuurlijk licht.

b). Of in dit geval de scherpte toch voldoende zal blijven hangt af van de grootte der lens, van het diafragma en de grootte der verplaatsing. Een lens met langen brandpuntsafstand heeft steeds minder dieptescherpte dan een lens met korten brandpuntsafstand. Worden b. v. twee lenzen op F : 16 gediafragmeerd, doch heeft de eene een brandpuntsafstand van 12 en de andere een brandpuntsafstand van 75, dan zal de kleine lens heel wat meer verplaatsing

van het model toelaten dan de groote lens. Overigens is het bij portretopnamen verstandiger met het grootst mogelijke diafragma te werken en te zorgen dat het model zich niet verplaatst. Gebeurt dit wel dan moet men opnieuw in stellen.

AFZWAKKEN VOLGENS OBERNETTER.

a) Voor het afzwakken van harde negatieven gebruik ik veelal het Obernettersche procedé, doch bij toepassing hiervan bereik ik soms geen resultaten, doordat, na herontwikkeling, de plaat geel gekleurd is en harde afdrukken blijft geven. Waaraan is deze geelkleuring te wijten en bestaat er een middel om haar te verwijderen of voorkomen? Kan ik de kal. bichrom. oplossing in voorraad houden, zoodat ik niet behoef te wachten op de oplossing, die niet zeer snel gaat? Is het onverschillig of ik eerst zoutzuur en daarna kal. bichrom in het water doe of omgekeerd te werk ga?

b). Keukenzout voor het uitspoelen.

Steeds gebruik ik een keukenzoutoplossing als bekorting bij het spoelen van negatieven en positieven. Is het quantum (niet het zoutgehalte dus) der oplossing van invloed op meerder of minder vlug uitspoelen der hypo?

A. A. Kruisberg.

a) Worden de platen bij het procedé van het Obernetter geel, dan is het zeer waarschijnlijk dat u het bleekblad niet goed heeft uitgespoeld. Dat duurt tamelijk lang en het verdient aanbeveling aan het spoelwater een paar druppels zoutzuur toe te voegen.

b). Deze vraag is niet met zekerheid te beantwoorden. Echter, meer zoutoplossing en bovenal hoe meer en hoe vaker waterwisseling, des te sneller is Uw plaat uitgespoeld. Wij spoelen de platen in verticalen stand, laten de bak 2 uur staan in welken tijd niet meer dan 3 maal gewisseld wordt, doch worden de platen, voor ze daarin komen, onder de kraan goed afgespoeld. Deze methode werkt afdoende.

FLAUWE VERGROOTINGEN.

Sedert eenigen tijd werk ik met een daglicht vergrootings-inrichting. Ik heb het beste en duurste genomen wat ik krijgen kon en toch krijg ik, inplaats mooie, krachtige vergrootingen, akelig flauwe resultaten. Ik gebruik Gevaert-papier. Wat kan de oorzaak zijn?

D. L. T. Amsterdam.

Niet aan uw inrichting, ook niet aan het papier, doch aan een negatief, dat voor de gebruikte lichtbron wellicht wat zacht is, zal de oorzaak liggen. Kunstlicht overdrijft de contrasten. Daglicht verzacht die eer. Er is bovendien zacht en krachtig werkend Gevaert bromide papier en heeft u blijkbaar het eerste gekregen. Vraag eens de andere soort en neem een niet al te flauwe plaat.

Door plaatsgebrek kunnen in dit nummer de vervolg artikelen: „Hoe men zelf lenzen kan slijpen” en „Langs den buitenkant” niet worden opgenomen.